

М. І. Должанський вважає, що виробничі запаси входять до складу товарно-матеріальних цінностей, які є сукупністю предметів праці і продуктів праці, хоча більшість із них є предметами праці. Всі засоби, які можуть служити людині для задоволення її потреб, називаються благами. Всі корисності, які не надаються людині задарма і в готовому вигляді, а є результатом праці, носять назву цінностей. Сукупність цінностей, що знаходяться у розпорядженні господарства чи підприємства, складають його майно.

Деякі автори [3] при визначенні поняття «виробничі запаси» застосовують категорію «матеріальні цінності», яка є описовою категорією, ознакою, якісним показником, що характеризує виробничі запаси як економічні елементи, що мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди. Однак не всі матеріальні цінності визнаються активами, а отже, не можуть обліковуватися у складі виробничих запасів та показуватися у складі активів Звіту про фінансовий стан. Відповідно до вітчизняних нормативно-правових актів облік виробничих запасів, які отримані до переходу права власності на них, відрізняється від обліку виробничих запасів, на які підприємство отримує повні права. Якщо у підприємства відсутні права власності на матеріальні цінності, які надійшли, то вони повинні відображатися на позабалансових рахунках.

У однойменному П(С)БО 9, як і МСБО 2 визначення поняття «виробничі запаси» відсутнє, а подається визначення запасів загалом. Визначення, які містить МСБО 2 «Запаси» практично відповідає визначенню запасів, наведеному у П(С)БО 9, за невеликим доповненням до останнього. Так, згідно з П(С)БО 9, до запасів також відносяться активи, які утримуються для споживання під час управління підприємством.

Розглянувши різні підходи до визначення виробничих запасів, вважаємо, що вони є матеріальними оборотним активами, придбаними (набутими) підприємством для отримання у майбутньому економічних вигод у процесі використання з перенесенням їх вартості до складу матеріальних витрат.

Список використаних джерел

1. Азрилиян А. Н. Большой бухгалтерский словарь. М.: Институт М. : Институт новой экономики, 2005. 574 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. 2-е изд. К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
3. Должанський М. І., Должанський А. М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського: навч. посіб. Львів : ЛБІНБУ, 2003. 494 с.

ПАНАСЮК В.М.

доктор економічних наук, професор

БОЙЧАК М.В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Починаючи вивчення сутності фінансового стану підприємств, звернемо увагу на діючі нормативно-правові акти. У Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» фінансовий стан трактується як сукупність

показників, які відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства [7]. Таке визначення можна вважати дещо суперечливим, адже фінансовий стан характеризується певною системою показників, однак він не є сукупністю показників.

У чинному листі Державної податкової адміністрації України [6] вказується, що фінансове положення (стан) є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито і податкоспроможність і характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату. Варто погодитися з тим, що фінансовий стан характеризує рейтинг підприємства, однак його не можна звужувати лише до характеристики кредито- та податкоспроможності підприємства.

Питання, пов'язані з трактуванням фінансового стану підприємств неодноразово розглядалися науковцями, однак огляд літературних джерел свідчить про відсутність єдиних підходів.

Прихильники першого підходу, до яких можна віднести Бланка І.О., Цал-Цалко Ю.С. [1; 11], розуміють під фінансовим станом рівень ефективності використання або збалансованості фінансових ресурсів на певний момент часу. Акцент на певну дату при оцінюванні фінансового стану є досить важливим, бо інформаційним джерелом розрахунків є «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), який складається на певну дату. І.О. Бланк, розглядаючи питання фінансового стану, оперує поняттям «фінансова позиція» [1]. На його думку, фінансова позиція є станом обсягу та структури активів, капіталу, а також основних фінансових результатів діяльності підприємства на певну дату. Її оцінюють з метою визначення реального фінансового стану підприємства, який характеризує рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.

Представники другого підходу, якими можна вважати Бойчик І.М. [2], Коломієць Н.О., Павліченко В. М., Коломієць О.П. [4], Мішура В. Б., Спіцин В. Є [5] характеризують фінансовий стан як здатність підприємства фінансувати свою господарську діяльність. У цілому можна погодитися, що фінансовий стан дозволяє зробити висновок про здатність підприємства господарювати, однак, подане визначення не відображає його суттєві характеристики.

Дем'яненко М. Я., Лузан Ю.Я., Саблук П.Т. [3], Поддєрьогін А. М.[10] як представники третього підходу визначають фінансовий стан як комплексне поняття і надають йому ряд характеристик. Таке розуміння фінансового стану можна одним з найбільш обґрунтованих, оскільки у трактуванні відображено ознаки та напрями, що його характеризують. Автори наголошують не тільки на наявності у підприємства фінансових ресурсів, а й на доцільності та ефективності їх розміщення, використання, адже фінансовий стан не може характеризуватися тільки платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Представники четвертого підходу (Савицька Г.В. [8], Томілін О.О., Лесюк А.С. [9]) визначають фінансовий стан як економічну категорію. У фінансовому словнику-довіднику зазначається, що економічна категорія як теоретична абстракція характеризує суспільні виробничі відносини, володіє специфічними ознаками, які властиві тільки їй; сутністю і формою вияву; головною функцією; місцем у системі категорій; формами і методами використання. Оскільки будь-яка економічна категорія є поняттям, проте не кожне поняття є економічною категорією, то такий підхід до визначення сутності фінансового стану потребує детальнішого обґрунтування.

Отже, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан» та проаналізувавши подані визначення, можна визначити такі концептуальні основи цього поняття:

1. Фінансовий стан є результатом фінансово-господарської діяльності підприємства, який залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Чим вищими є показники виробництва та збуту продукції (робіт і послуг), менша

їх собівартість, тим вищими є рентабельність та фінансові результати, і тим стійкішим є фінансовий стан підприємства. І навпаки, недовиконання плану виробництва та збуту, збільшення собівартості продукції (робіт, послуг), зниження чистого доходу і розміру прибутку ведуть до погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності. Стійкий фінансовий стан, у свою чергу, позитивно впливає на виконання виробничий процес через забезпечення його потрібними ресурсами.

2. Фінансовий стан є поняттям, сутність якого проявляється як у статиці, тобто на певний момент часу, так і в динаміці, тобто в оцінюванні діяльності підприємства за певний період.

3. Фінансовий стан – поняття, яке визначається не тільки платоспроможністю і фінансовою стійкістю, а є мірилом забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами та ступенем раціональності їх розміщення і використання; показником рівень збалансованості структурних елементів основного і оборотного, власного і позиченого капіталів та ефективності їх використання, носієм фактора ризику та зростання ринкової вартості підприємства.

Виокремлення основних положень сутності поняття «фінансовий стан» дає змогу зробити висновок, що фінансовий стан підприємства є системою фінансових відносин, що характеризується сукупністю показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства у певний період, а також його конкурентоспроможність та здатність підприємства фінансувати свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. К.: Ника-Центр, 1999. 528с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Атіка, 2004. 480 с.
3. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я., Саблук П.Т. Фінансовий словник-довідник. К.: ІАЕУААН, 2003. 507
4. Коломієць Н.О., Павліченко В. М., Коломієць О.П. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 223-230. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_28
5. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. *Научний вестник ДГМА*. 2017. № 3 (24). С. 121-126. URL: [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%963\(24%D0%95\)_2017/article/19.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%963(24%D0%95)_2017/article/19.pdf) (дата звернення 03.03.2020).
6. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій. Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GDPI1722> (дата звернення 08.06.2020).
7. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. Дата оновлення 04.01.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01> (дата звернення 21.04.2020).
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Знання, 2005. 662 с.
9. Томілін О.О., Лесюк А.С Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск.14. 2016. С. 561-566. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/115.pdf> (дата звернення 08.06.2020).

10. Фінансовий менеджмент : підручник]/ Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Невмержинська Н.Ю., Я.І.Невмержинський та ін. ; за ред. А.М.Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2005. 536 с.
11. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 566 с.

САРАПІНА О.А.

доктор економічних наук, професор

СТЕФАНОВИЧ Н.Я.

старший викладач

ЮЩЕНКО О.О.

магістр

Херсонський національний технічний університет

м. Херсон, Україна

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕПОЗИТІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Банківська діяльність в усіх країнах та в усі часи відігравала одну з провідних позицій у соціально-економічному розвитку країни. Через розширення доступу до кредитних ресурсів банки стимулюють розвиток провідних галузей економіки, як фінансові посередники забезпечують пришвидшення економічної активності та зменшення обсягу готівкових розрахунків, що сприяє мінімізації тіньової економіки. Ефективно функціонуюча та конкурентна банківська система є запорукою фінансової стабільності держави.

Специфікою банківської діяльності є те, що банк оперує переважно залученими коштами, найбільшу частину яких складають депозити. Саме депозитні операції розкривають зміст діяльності банку як посередника в придбанні коштів на вільному ринку кредитних ресурсів. Виважена депозитна політика забезпечує ліквідність комерційних банків, а депозитні операції сприяють прискоренню безготівкових розрахунків.

Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень та здобутки вчених у дослідженні окремих аспектів банківської діяльності наукові підходи до тлумачення сутності депозитів потребують подальшого поглиблення.

Метою дослідження є систематизація і узагальнення існуючих підходів до визначення сутності депозитів.

Депозитні операції відіграють вирішальну роль у діяльності банку, тому що вони є головним джерелом активних операцій. Від характеру депозитів залежать види кредитних операцій і, відповідно, розмір доходів банку. Правильна організація депозитних операцій забезпечує ліквідність банків і сприяє прискоренню безготівкових розрахунків. Тому розуміння економічного змісту банківських депозитів є надзвичайно важливим.

За бухгалтерським підходом депозити розглядаються під кутом фінансової звітності як зобов'язання банку. Відповідно до МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» зобов'язання - це «існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди» [1].

В той же час комерційні банки України ведуть фінансовий облік за міжнародними стандартами фінансової звітності, за якими депозити визнаються фінансовими інструментами. Фінансовий інструмент - це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання [2].